

Klauzurní práce z exekučního a insolvenčního práva

Insolvence

Před několika lety se Mikuláš Srbec rozhodl založit vlastní stavební společnost Srbecstav, s. r. o., jelikož jeho ukrajinský zaměstnavatel, u něhož dříve pracoval jako řemeslník, mu za odvedenou práci nevyplácel odměnu, jakou by si představoval. Stavebnictví se dařilo, zaměstnával osm zaměstnanců a sám se staral o ekonomické zdraví společnosti. Po několika úspěšně realizovaných projektech se mu naskytla příležitost zakoupit za výhodnější cenu stavební pozemky v katastrálním území Brno-Ivanovice; jako developer se rozhodl, že zde vybuduje dvacet (zcela shodných) domů, které se budou lišit jen barvou zámku, čímž docílí nejnižších stavebních nákladů a maximalizuje zisk společnosti z projektu.

Krátce po dokončení první etapy (zhotovení pěti domů) a započetí druhé etapy (rozestavění dalších pěti domů) developerského projektu dopadlo na realitní trh ochlazení. Pro domy za jednotkovou cenu 15 milionů korun hledal kupce pouze těžko; podařilo se mu prodat pouze dva z dokončené první etapy, o další domy, ani uzavření rezervačních smluv na koupi rozestavěných domů zájem nebyl. Investorem projektu byla UBank, a. s., vůči které společnost Srbecstav, s. r. o., přestala plnit splátkový kalendář a jen zčásti plnila závazky vůči subdodavatelům (elektrikářům, pokrývačům). Postupem času již Mikuláši Srbcovi jako jednatelem společnosti bylo zřejmé, že společnost nebude schopna dále splácet ani leasing na zakoupené stavební stroje.

Ekonomicky bezvýhodnou situaci společnosti se Mikuláš Srbec rozhodl vyřešit podáním insolvenčního návrhu pro hrozící úpadek dlužníka, který podal dne 1. 4. 2019. V den nápadu dlužnického insolvenčního návrhu insolvenční soud rozhodl, že insolvenční návrh, ani jiné dokumenty, které byly součástí insolvenčního spisu, se v insolvenčním rejstříku nezveřejní, jelikož insolvenční soud má pochybnosti o důvodnosti podaného insolvenčního návrhu. Po následném posouzení insolvenčního návrhu dospěl insolvenční soud k závěru, že podmínky úpadku dlužníka by v dané věci mohly být dány, a proto dne 6. 4. 2019 zveřejnil vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Po zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení uplatnil pohledávku z nezaplacené mzdy za poslední dva měsíce Petr Pokrývač, protože mu Srbecstav, s. r. o., nevyplatila mzdu; přihlášku zaslal přímo insolvenčnímu soudu a namítal mimo jiné, že musí živit rodinu a splácet hypotéku, a proto peníze potřebuje okamžitě.

Otázky

---

a) Postupoval soud správně, pokud nezveřejnil vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení bezprostředně po nápadu insolvenčního návrhu?

b) Byl správný postup Petra Pokrývače, který pohledávku uplatnil přihláškou podanou k insolvenčnímu soudu?

Exekuce

Pan Kamil Michálek jako dlužník uzavřel se svým dobrým kamarádem panem Jarmilem Kopečkem jako věřitelem smlouvu o zápůjčce, na základě které mu Jarmil Kopeček zapůjčil peněžitou částku ve výši 500 000 Kč na koupi nového automobilu. Pan Kamil Michálek však smlouvenou částku po splatnosti ani po několika výzvách nezaplatil, a proto se pan Jarmil Kopeček rozhodl uplatnit nárok na její zaplacení u soudu. Okresní soud Brno–venkov následně rozsudkem ze dne 6. 2. 2019, který nabyl právní moci 25. 2. 2019 a vykonatelnosti dne 28. 2. 2019, žalovanému panu Kamilu Michálkovi uložil povinnost předmětnou peněžitou částku zaplatit. S ohledem na to, že pan Kamil Michálek dobrovolně povinnost uloženou soudním rozhodnutím nesplnil, rozhodl se ji Jarmil Kopeček vymáhat cestou exekučního řízení.

Z tohoto důvodu dne 20. 3. 2019 podal exekuční návrh na Exekutorský úřad Brno–venkov, k soudní exekutorce Mgr. Michaela Klímové, ve kterém navrhl zřízení exekutorského zástavního práva k pozemku povinného Kamila Michálka, parc. č. 78, nacházejícího se v katastrálním území a obci Oslavany, jakožto jediné majetkové hodnoty, kterou povinný měl. Oprávněný Jarmil Kopeček totiž bezprostředně předmětnou peněžitou částku nepotřeboval, neboť sám jako úspěšný podnikatel měl peněžních prostředků dostatek. Zřízení exekutorského zástavního práva na nemovité věci povinného navrhl s ohledem na dlouholeté přátelství s povinným, které bylo sice soudním řízením narušeno, přece jen však doufal, že mu povinný Kamil Michálek dlužnou částku nakonec zaplatí, chtěl na něj působit spíše motivačně, než požadovat prodej jediného majetku, který povinný má.

Soudní exekutorka Mgr. Michaela Klímová po pověření, nařízení exekuce a vyzoomění příslušného katastrálního úřadu vydala exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva k pozemku povinného parc. č. 78, nacházejícího se v katastrálním území a obci Oslavany. Tento exekuční příkaz byl zaslán povinnému Kamilu Michálkovi spolu s vyzooměním o zahájení exekuce a následně bylo i exekutorské zástavní právo zapsáno do katastru nemovitostí poznámkou podle § 22 odst. 1 katastrálního zákona.

Poté, co povinný obdržel exekuční příkaz s vyzooměním o zahájení exekuce, začal se obávat, že o svoji jedinou nemovitost přijde a rozhodl se proto pozemek parc. č. 78 v katastrálním území a obci Oslavany převést na svoji dceru Dominiku Michálkovou, aby pozemek zůstal v rodině. To také učinil

darovací smlouvou, přičemž katastrální úřad zapsal vlastnické právo Dominiky Michálkové ke dni právních účinků vkladu dne 20. 5. 2019.

Otázky

---

a/ Mohla soudní exekutorka Mgr. Michaela Klímová zaslat vyrozumění o zahájení exekuce povinnému až společně s exekučním příkazem ke zřízení exekutorského zástavního práva?

b/ Mohl povinný Kamil Michálek platně darovat pozemek parc. č. 78 v katastrálním území a obci Oslavany svojí dceři Dominice Michálkové?

Řešení insolvenční části

---

a)

Postupoval soud správně, pokud nezveřejnil vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení bezprostředně po nápadu insolvenčního návrhu?

I.

Insolvenční řízení se zahajuje doručením insolvenčního návrhu, ať již dlužnického či věřitelského, insolvenčnímu soudu. Insolvenční řízení je obligatorně návrhové, nikdy jej soud nezahajuje *ex officio*. Se samotným podáním insolvenčního návrhu zákon účinky nespojuje; ty nastanou teprve zveřejněním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku (§ 101 InsZ). Následný postup insolvenčního soudu se liší podle toho, zda byl podán dlužnický nebo věřitelský insolvenční návrh. Věřitelský insolvenční návrh posuzuje insolvenční soud obligatorně (v návaznosti na zavedení institutu předběžného projednání insolvenčního návrhu tzv. antišikanózní novelou insolvenčního zákona) hledisky § 100a InsZ. Pokud jde o dlužnický insolvenční návrh (podaný pro úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka), soud zveřejní vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku do dvou hodin po jeho nápadu (§ 101 odst. 1 InsZ). V době, kdy do skončení úředních hodin insolvenčnímu soudu zbývají méně než dvě hodiny (nebo ve dnech pracovního klidu), zveřejní insolvenční soud vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení nejpozději do dvou hodin po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne insolvenčního soudu. Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení jsou přitom upraveny v § 109 a násl. InsZ.

II.

V posuzované věci se Mikuláš Srbec jako jednatel společnosti Srbecstav, s. r. o., rozhodl řešit nepříznivou ekonomickou situaci společnosti (ze zadání plyne, že společnost nebyla schopna plnit závazky vůči investorovi projektu – UBank, a. s., subdodavatelům – elektrikářům a pokrývačům, kteří se podíleli na realizaci projektu, ani leasingové společnosti – jež poskytla finanční službu na zakoupení stavebních strojů) podáním dlužnického insolvenčního návrhu pro hrozící úpadek dlužníka (§ 3 odst. 5 InsZ). Všechny požadavky pro učinění závěru, že u společnosti Srbecstav, s. r. o., byly dány podmínky hrozícího úpadku, mohly být zjevně dány. Insolvenční návrh pro hrozící úpadek dlužníka podal Mikuláš Srbec jako jednatel společnosti dne 1. 4. 2019, insolvenční soud však postupem podle § 100a InsZ rozhodl o předběžném projednání insolvenčního návrhu. Teprve dne 6. 4. 2019 zveřejnil v insolvenčním rejstříku vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení, poté, co neshledal pochybnosti o důvodnosti dlužnického insolvenčního návrhu. Postup soudu byl vadný

v tom směru, že institut předběžného projednání insolvenčního návrhu slouží toliko pro předběžný přezkum věřitelských insolvenčních návrhů, jelikož jen na tyto mířila tzv. antišikanózní novela insolvenčního zákona. Pokud jde o dlužnický insolvenční návrh (jak je tomu v posuzované věci), soud měl postupovat podle § 101 InsZ a vydat vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení do dvou hodin po jeho nápadu; tím by nastaly účinky podle § 109 a násl. InsZ. Ze zadání pro nedostatek vstupních informací nelze posoudit, který den (tj. jestli již v den nápadu dlužnického insolvenčního návrhu – 1. 4. 2019, nebo až den následující – 2. 4. 2019) měl insolvenční soud vyhlášku zveřejnit, tedy v kolik hodin dlužnický insolvenční návrh soudu napadl.

III.

Postup soudu, který bezprostředně (tj. do dvou hodin po nápadu insolvenčního návrhu) nevydal vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení, nebyl správný.

b)

Byl správný postup Petra Pokrývače, který pohledávku uplatnil přihláškou podanou k insolvenčnímu soudu?

I.

Věřitel je v insolvenčním řízení povinen svoji pohledávku přihlásit nejpozději do konce lhůty, kterou insolvenční soud stanoví v rozhodnutí o úpadku, a která je zásadně dvouměsíční [§ 136 odst. 2 písm. d) InsZ]. Přihláškou je třeba uplatnit zásadně všechny pohledávky, s výjimkou především těch, jež jsou vyloučeny z uspokojení, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíží, pohledávek za majetkovou podstatou (§ 168 InsZ) a pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169 InsZ). Pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou je rovněž pracovněprávní pohledávka zaměstnance [§ 169 odst. 1 písm. a) InsZ]. Ta se neuplatňuje přihláškou, nýbrž přímo vůči osobě s dispozičním oprávněním, jíž je – v závislosti na fázi insolvenčního řízení – dlužník (předběžný správce) nebo insolvenční správce. Pro uplatnění pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se neuplatní lhůta § 136 odst. 2 písm. d) InsZ; uplatňují se kdykoli v průběhu insolvenčního řízení a pro jejich uplatnění není předepsán žádný formulář (nejčastěji se proto dokládají mzdovým výměrem, resp. pracovní smlouvou). Zaměstnanec vůči osobě s dispozičním oprávněním uplatňuje pouze tu část pohledávky, která mu nebyla uhrazena úřadem práce podle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se uspokojují

kdykoli v průběhu insolvenčního řízení a v rozsahu, v jakém to dovoluje majetková podstata (tj. zásadně v plné výši).

II.

Společnost Srbecstav, s. r. o., podala prostřednictvím statutárního orgánu společnosti (jednatele) dlužnický insolvenční návrh pro hrozící úpadek dlužníka. Poté, co insolvenční soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení (čímž nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení podle § 109 a násl. InsZ), uplatnil pracovněprávní pohledávku z nezaplacené mzdy (ze zadání neplyne, že by se Petr Pokrývač se svým nárokem na zaplacení dlužné mzdy obrátil na stát zastoupený úřadem práce) za poslední dva měsíce. Tuto pohledávku uplatnil přímo vůči insolvenčnímu soudu. Takový postup věřitele však nebyl správný. Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se uplatňují přímo vůči osobě, jež je oprávněna nakládat s majetkovou podstatou. Vzhledem k tomu, že ze zadání nevyplývá, kdo byl konkrétní osobou („speciálním subjektem“), lze předpokládat, že jí byl úpadce; jemu k okamžiku zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení náleželo oprávnění (nebyl omezen předběžným opatřením) nakládat s majetkovou podstatou. Postup Petra Pokrývače proto nebyl správný, pokud pohledávku z nezaplacené mzdy uplatnil vůči insolvenčnímu soudu.

III.

Postup Petra Pokrývače nebyl správný. Osobou s dispozičním oprávněním je dlužník (úpadce).

Řešení exekuční části

---

a)

Mohla soudní exekutorka Mgr. Michaela Klímová zaslat vyrozumění o zahájení exekuce povinnému až společně s exekučním příkazem ke zřízení exekutorského zástavního práva?

I.

Exekuční příkaz je rozhodnutí soudního exekutora, kterým rozhoduje o způsobu provedení exekuce. Exekuční příkaz je upraven v § 47 – 49 e. ř. Způsoby provedení exekuce na peněžitě plnění jsou srážky ze mzdy a jiných příjmů, přikázání pohledávky, exekuce prodejem movitých věcí, nemovitých věcí, postižení závodu, správa nemovitosti (§ 59 odst. 1 e. ř.). Exekuční řád však umožňuje (podobně jako o. s. ř. v §§ 338b až 338e) provést na návrh oprávněného exekuci i zřízením exekutorského zástavního práva na nemovité věci (§ 73a e. ř.). Exekutorské zástavní právo má poněkud odlišný účel než jiné způsoby exekuce na peněžitě plnění. Jeho

účelem totiž není přímé postižení majetku povinného, nýbrž jeho zajištění do doby případného pozdějšího prodeje nemovitosti, příp. výhodnější postavení zástavního věřitele při tomto prodeji pro případ, že nemovitá věc bude zpeněžena jinou osobou. Důvody, které budou oprávněného vést k rozhodnutí prodej nemovitosti oddálit, mohou být různé. Zejména se jedná o proměnlivost cen na trhu nemovitostí, ale oprávněný může mít i jiné rozličné důvody. Exekutorské zástavní právo navíc motivuje dlužníka k dobrovolnému splnění jeho povinnosti.

Podle § 44 odst. 1 e. ř. nejpozději do 15 dnů ode dne doručení pověření podle § 43a odst. 3 zašle exekutor oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce. Povinnému zašle exekutor vyrozumění nejpozději s prvním exekučním příkazem, který mu v exekučním řízení doručuje; spolu s vyrozuměním zašle exekutor povinnému exekuční návrh, kopii exekučního titulu. Výzva podle § 46 odst. 6 e. ř. se v případě zřízení exekutorského zástavního práva na nemovité věci nezasílá (§ 73a odst. 3 e. ř.).

II.

V řešeném případě bylo exekučním příkazem vydaným soudní exekutorkou Mgr. Michaelou Klímovou zřízeno exekutorské zástavní právo na nemovité věci (pozemku) povinného. Soudní exekutorka exekuční příkaz zaslala povinnému spolu s vyrozuměním o zahájení exekuce. Tento postup odpovídá shora uvedeným ustanovením zákona, neboť zákon umožňuje jak doručení vyrozumění o zahájení exekuce před doručením exekučního příkazu, tak i v případě, že tak nebylo učiněno, až spolu s ním. Současné doručení vyrozumění o zahájení exekuce spolu s exekučním příkazem se připouští pouze v případě, že se jedná o první exekuční příkaz v exekučním řízení. Ze zadání je zřejmé, že je splněna i tato podmínka.

III.

Soudní exekutorka Mgr. Michaela Klímová mohla zaslat povinnému vyrozumění o zahájení exekuce spolu s exekučním příkazem ke zřízení exekutorského zástavního práva.

b)

Mohl povinný Kamil Michálek platně darovat pozemek parc. č. 78 v katastrálním území a obci Oslavany svojí dceři Dominice Michálkové?

I.

Účelem exekuce zřízením exekutorského zástavního práva je zajistit pohledávku oprávněného do doby, než bude realizována exekuce anebo než bude pohledávka povinným zaplacená. Jeho účelem tedy není uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele. Podle § 73a odst. 7 e. ř. nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na exekuci ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech. Z ustanovení § 338d odst. 2 o. s. ř. dále vyplývá, že pro pohledávky, pro něž bylo zřízeno soudcovské zástavní

právo, lze vést výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci přímo i proti každému pozdějšímu vlastníku nemovité věci, který ji nabyt smluvně.

Z uvedeného je zřejmé, že zřízení exekutorského zástavního práva nijak neomezuje povinného (vlastníka nemovité věci) v jeho dispozičních oprávněních. Je proto oprávněn po zřízení exekutorského zástavního práva věc převést, dále zatížit, pronajmout apod. Výhodou exekutorského zástavního práva je jeho věcněprávní povaha - exekutorské zástavní právo zatěžuje i pozdějšího vlastníka nemovité věci, aniž by k tomu bylo třeba nového exekučního titulu.

II.

V řešené věci obdržel povinný exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva současně s vyrozuměním o zahájení exekuce a následně převedl nemovitost, na kterou se exekutorské zástavní právo vztahovalo a ke které bylo rovněž zapsáno do katastru nemovitostí, na svoji dceru Dominiku Michálkovou. S ohledem na účel exekutorského zástavního práva, které slouží k zajištění pohledávky oprávněného, a jeho věcněprávní povahu, která vyplývá ze shora uvedených ustanovení zákona, je taková dispozice (převod vlastnického práva darovací smlouvou) platná. Oprávněný by se však mohl domáhat exekuce prodejem této nemovité věci přímo na nabyvatelce Dominice Michálkové.

III.

Povinný mohl platně darovat pozemek parc. č. 78 v katastrálním území a obci Oslavany svojí dceři Dominice Michálkové.